H. Schulz

Äiti kasvattajana

Kustantaja
Vihtori Kosonen, Helsinki

KÄYTÄNNÖLLISIÄ KASVATUSNEUVOJA KÖYHÄLISTÖN ÄIDEILLE

KIRJOTTANUT

HEINRICH SCHULZ

SUOMENTANUT

VÄINÖ JOKINEN

KUSTANTAJA

VIHTORI KOSONEN, HELSINKI

Helsinki 1908
Vihtori Kososen
Kirjapaino.

Sisällys:

Esipuhe.

Oppineita esityksiä kasvatuksellisista kysymyksistä ei tämä kirjanen tahdo tarjota köyhälistön äidille, jolle se ensikädessä on tarkotettu, vaan lyhyitä, yksinkertaisia ja helposti ymmärrettäviä käytännöllisiä neuvoja ja viittauksia kotoisen lastenkasvatuksen varalle.

Ilahuttavalla tavalla yhä kasvavassa määrässä koettavat köyhälistöläiset vanhemmat täyttää kasvatuksellisia velvollisuuksiaan kasvavaa sukupolvea kohtaan. Luokkatietoinen työläinen muistaa sanoja: Nuorisolle kuuluu tulevaisuus. Mutta kun hänelle väikkyvät korkeat tulevaisuudenihanteet, ihanteet, joiden edestä hän itse uhraa paraan tahtonsa ja toimensa, niin hän samalla mitä hartaimmin haluaa, että näkisi uuden sukupolven kasvavan, jolle hän levollisesti luottaen voisi uskoa ihanteidensa viimeistelevän kehittämisen ja toteuttamisen. Nykyisen luokkavaltion kansakoulussa vaikuttaa köyhälistön nuorisoon kodin aatteille vihamielinen ajatustapa; senvuoksi on köyhälistöläisen isän ja köyhälistöläisen äidin kasvatustoimi kaksinverroin vakava ja vaikea. Helpottaa heille kummallekin, mutta varsinkin äidille, jonka osana kasvatus pääasiallisesti on, tämän tehtävän suorittamista, siinä tämän kirjasen tarkotus.

Kirjanen tahtoo olla jonkilainen äidin hartauskirjanen, johon silloin tällöin sopivan hetken tullen hetkiseksi syvennytään. Tulkoon siitä köyhälistön äidille kasvatuksellisissa huolissa ja tarpeissa mieluinen ystävä ja opastaja.

Steglitz-Berlin, lokakuussa 1907.

Heinrich Schulz.

Anna hyvää esimerkkiä.

Siinä tärkein kasvatussääntö! Suurempi vaikutus kuin tuhansilla sanoilla ja kauneilla opeilla on esimerkillä, jonka sinä itse kaikissa elämän asioissa annat lapsillesi. Muista aina ja joka paikassa sitä tosiasiaa, että lapsesi katselevat sinua, että heidän katseensa seuraavat töitäsi ja toimiasi, että heidän korvansa kuulevat senkin, mikä oikeastaan ei ole tarkotettu lasten kuultavaksi, että he sinusta tahtovat nähdä, minkälaisiksi heidän itsensä kerran tulee tulla. Jos tahdot lapsestasi uskollisen, urhoollisen, vapauttarakastavan, ylpeän, kestävän, opinhaluisen, luotettavan, niin ole itse uskollinen lähimäisillesi ja sille asialle, jota palvelemme; niin näytä lapsellesi pienissä niinkuin suurissakin asioissa, miltä todellinen uskollisuus näyttää; niin älä käyttäydy milloinkaan nöyrämielisen orjan tavoin; niin kanna pääsi pystyssä, vallankin kun olet tekemisissä maailman „suurien" kanssa; niin älä käy milloinkaan nyreänä ja huonotuulisena työstä, joka ei sinua miellytä tai ei tahdo heti onnistua; niin työskentele itsesi kehittämiseksi äläkä pidä itseäsi koskaan niin liian viisaana, ettet enään voisi lisää oppia; niin älä milloinkaan anna valheen saastuttaa huuliasi. Lapsi olkoon peilisi.

josta tunnet itsesi. Jos se on samea, on vika sinussa. Jos tahdot sen aina olevan kirkas, niin ole ensin itse kirkas ja puhdas, niin ole lapsillesi aina sanoissa ja töissä valaisevana esikuvana.

Isä kasvattajana.

Sinulle äitinä kuuluu tärkein työ kasvatuksessa; sinä annat lapsellesi tuhansia kipuja kestäen elämän, sinua se ikävöi jo silloin, kun se ei vielä voi nähdä eikä kuulla. Mutta sinun miehellesikin kuuluu lapsi, ja hänenkin tehtäviinsä kuuluu kasvatus. Kasvata hänet oikeaan aikaan itsellesi huolehtivaksi kasvatustoveriksi. Mikään kasvatuksen toimi ja tehtävä, lapsen ensimäisistä elämänpäivistä asti, ei ole sellainen, ettei isäkin voisi sitä tehdä, tai jossa hänkin ei voisi rakastavasti sinua auttaa. Älä salli, että hän kieltäytyy sellaisesta työstä, vetäen syyksi helppohintaisen verukkeen: se ei kuulu miehen töihin. Ei ole mitään työtä, mikä voisi miehen saattaa häpeään vain siksi, että hän on mies. Kaikkein vähimmin kasvatuksessa. Mutta isälle olisi kylläkin häpeäksi se, ettei häntä muuhun toimeen lastensa kasvatuksessa tarvittaisi, kuin tuottamaan rauhaa ja järjestystä, vain siksi että hänellä on enempi ruumiillisia voimia. Miehen ja vaimon tulee yhteisesti kantaa lastenkasvatuksen sadat huolet; silloin on heillä kummallakin kannettavanaan vain puoli taakkaa. Ja molemmat yhdessä saavat kaksinkerroin kauneina tuntea lastenkasvatuksen tuhannet ilot.

Älä viljele vitsaa!

Varo itseäsi, köyhälistön äiti, rupeamasta kepin ja vitsan ystäväksi! Ne eivät ole mitään oikeita ystäviä; ne kuvittelevat sinulle vihan ja kiihtymyksen hetkenä menestystä, joka myöhemmin osottautuu pahaksi vahingoksi. Voin kyllä hyvin käsittää asian, kun kiihtynyt, väsynyt työläisvaimo kepissä näkee viimeisen keinon pitääkseen kurissa viisi, kuusi lastaan. Hän ei ymmärrä asiaa paremmin, häntä itseään ei ole toisin kasvatettu. Hänen tuttavapiirissään tehdään samoin. Ja asiaan kuuluva annos vitsaa tuottaa hetkeksi rauhan lasten pieneen levottomaan vastustusmieliseen joukkoon. Mutta vain hetkiseksi! Keppi ei vakuuta lasta, se vain pakottaa sen, alistaa sen väkivallalla. Lapsessa on paljon vapauden halua. Meidän tulee siitä iloita, meidän tulee pyrkiä johtamaan tämä vapauden- ja vastustuksenhalu oikeaan suuntaan. Se ei merkitse sitä, että lapselle pitäisi kaiken olla salittua. Lapsen tulee jo perheenpiirissä tottua kunnioittamaan ja ottamaan huomioon kaikkien perheenjäsenien yhteistä hyvää silmälläpitävät kotilait. Mutta raakalaismaisella selkäänannolla emme totuta lasta kunnioittamaan yhteishyvää. On toisia keinoja, jotka aikaa voittaen osottautuvat tehokkaammiksi kuin vitsarangaistus, ja joilla ei ole vitsarangaistuksen vahingollisia lisävaikutuksia. Vitsalla ja kepillä kasvatamme lapsemme vain orjamaisuuteen. Joka lapsena on oppinut pelkäämään keppiä, pelkää täysikasvuisenakin keppiä, olipa se sitten poliisinpamppu tai vääpelinkeppi tai kapitalistin nälkä-

ruoska. Jolta lapsena vitsalla on riistetty oman itsensä arvossapitämisen avu, se on myöhemmin hallitsevien luokkien arvottomana välikappaleena, joka häpäisee itsensä rupeamalla lakonrikkurintoimeen tai muihin häpeällisiin puuhiin. Mutta me tahdomme tehdä lapsistamme itsetietoisia, suoria luonteita. Me tahdomme, etteivät he pelkää ihmisiä. Me tahdomme, että he taistelevat vapauden ja ihmisarvon puolesta. Siksi pois vitsa ja keppi!

Totuta lapsesi puhumaan oikein!

Lapsesi sopertelee ensimäisiä sanoja. Sinä ainakin uskot erottavasi sanoja siitä, mitä tulee pienestä punaisesta suusta, jossa kaksi pientä helmihammasta loistaa. Väitätpä vallan, että lapsi muka selvästi sanoo: „Äiti." Mutta kateellinen miehesi kiistää vastaan ja väittää, että lapsi muka vallan selkeästi sanoo: „Isä." Ja kumartuessanne kumpikin puoleltanne pikku vuoteen yli, katsotte leikkisä vihaisuus silmissänne toisianne ja rankaisette vanhempien onnea tuntien toisianne suudelmalla.

Mutta pian opit sinä paremmin erottamaan, mitä lapsesi sanoo. Sen pienet silmät katselevat joka päivä yhä viisaampina maailmaa, ja pienet kauniit korvat kuulevat ympäristön äänet. Silmät jäävät katselemaan kellon heiluria, ja sinä sanot siihen: „Tik tak, tik tak." Tai ajaa hevonen kilisevä kulkunen aisassa ohitse, ja sinä sanot: „Kuule! Mikä se on? Kilin, kilin, kilin!" Tai haukkuu koira ulkona, ja kun pienet

silmät katselevat ympärilleen, vastaat sinä niille: „Oletko sinä kuullut? Hau hau, hau hau!" Vähitellen oppii pikku olento käyttämään puhe-elimiään ulkomaailman esineistä jotakin sanoakseen. Vitkaisaan ja vaistomaisesti oppii lapsi tuntemaan kielen itseänsä ja ympäristöänsä yhdistävänä osana. Mutta kun sitte alku on voitettu, rientää lapsi jättiläisaskelin eteenpäin. Kaikki tahtoo se oppia tuntemaan, kaikille esineille, jotka se näkee ja tuntee ja kuulee, antaa se nimiä. Tällöin voit sinä, nuori äiti, olla lapsellesi suureksi avuksi. Tulekin avuksi opinhaluiselle pienelle olennolle. Sano sille niiden esineiden nimet, joille se nimiä vaatii, yksinkertaisin, mutta selvin ja selkein sanoin. Saata lapsesi katsomaan suutasi, kun sanot sille jonkin sanan. Ennen kaikkea: älä tee sitä suurta ja pahaa virhettä, jonka monet vanhemmat tekevät iloitessaan siitä, että heidän lapsellansa on monia kappaleita tarkottamaan omat sanamuotonsa, kun se jonkin sanan lausuu aina samalla hassunkurisen väärällä tavalla. Sellaiset aikaisimman lapsuuden pahat tottumukset jäävät ihmiseen usein koko hänen elinijäkseen.

Älä luo teennäistä eroa poikien ja tyttöjen välille.

Sinun kolmivuotias poikasi iloitsee nukesta, joka on joutunut hänen käsiinsä, ja hän leikkii sillä rakastavana ja hellänä. Mutta sinä sanot hänelle: „Tuo nyt ei sovi pojalle! Kuinka voit sinä leikkiä nukella! Sehän on vain tyttöjen työtä!" Tai on sinun

tyttösi villi ja uhkarohkea. Se ei pelkää mitään poikaa ja eikä väistä uhkarohkeimpia eikä ylimielisimpiäkään kepposia. Poikien parissa viihtyy pikku villikissa paraiten, ja voittaa juoksussa ne kaikki. Mutta sinä torut: „Hyi, häpeä, senkin villi! Sellainen ei sovi tytöille!" Miksi teet niin? Etkö sinä itse kärsi kylläkin raskaasti naisen vuosituhantisesta sorrosta? Etkö sinä muiden köyhälistön naisten kanssa taistele naisen yhdenvertaisuuden saavuttamiseksi? Älä silloin auta syventämään teennäistä eroa, joka on muka vain naisille sopivan ja muka arvokkaamman miesten työn välillä, älä silloin kasvata lastasi vanhoihin ennakkoluuloihin, anna silloin poikien ja tyttöjen leikkiä ja puuhata yhdessä, niin että heistä kerran tulee hyviä toveria.

Älä pidä ketään lapsistasi toisia parempana.

Sinä olet synnyttänyt nuorimman poikasi erikoisia tuskia kärsien ja tunnet senvuoksi erikoista rakkautta tuota pientä olentoa kohtaan. Niin kauan kuin se on avuton ja erikoisesti tarvitsee sinua, saat hoivata ja hoitaa sitä erikoisen hellästi. Toiset lapsesi auttavat sinua tässä huolenpidossa mielellään; he seisovat silmät loistavina nuorimman vuoteen ympärillä ja koettavat koko lapsellisenavuttoman rakkautensa voimalla tuottaa pikku veljelle iloa. Mutta kun nuorin tulee suuremmaksi, kun se alkaa puhua, juosta ja ajatella, eikä sen enään tarvitse turvautua yksinomaan sinuun, kun sen sensijaan täytyy oppia olemaan sisarustensa

kanssa, niin varo silloin osottamasta sille erikoista ja huomattavaa hellyyttä. Lapsilla on hienosti kehittynyt oikeuden- ja vääryydentunto, ne pitävät helposti jotain syrjäyttämisenä, mitä sinä et ollenkaan ole sellaiseksi tarkottanut. Ja niin voisi helposti tapahtua, että muut lapsesi oppisivat katsomaan parempana pitämääsi lemmittyä karsain silmin. Mutta lemmikki itse joutuu helposti vaaraan pitää itseään liian hyvänä ja muita parempana, aina vaatimaan itselleen paraat palat ja paraan paikan. Mutta ne ovat ominaisuuksia, jotka eivät sovi köyhälistön lapselle, josta kerran tulee köyhälistöläinen taistelija.

Edistä lastesi toimintahalua!

Sinä olet antanut lapsellesi leikkikaluja ja käännyt taas kotiaskareihisi. Mutta lapsesi ei jää leikkimään. Se pysyy yhä kintereilläsi, se tahtoo aina tehdä juuri sitä, mitä sinäkin teet, se tahtoo sinun kanssasi tomuttaa, lakaista, pestä, kuoria perunoita, keittää. Ja sinä suutut siitä: „Sellainen tyytymätön lapsi, siinä on sillä kaunis nukke, kaunis nukenkeittiö ja rakennuslaatikko; mutta sen sijaan että leikkisi niiden kanssa, se häärii minun ympärilläni ja häiritsee työtäni.” Se ei tosin ole mukavaa, sillä sinulla on paljon puuhaa; mutta vahinko on kumminkin vain pieni verrattuna siihen vahinkoon, jonka sinun epäystävällisyytesi saa lapsessa aikaan. Pahinta ei ole, että se torumisestasi itkee eikä siitä huolimatta jää leikkimään nukkensa

kanssa, ja että sinä nyt vasta oikein tulet pahalle tuulelle. Mutta kyllä se, että sinä kylmyydellä ja rakeilla kuoletat lapsesta ihanan, kauniin taipumuksen, sensijaan että auringonpaisteella sitä kehittäisit. Lapsi ei leiki leikkiäkseen, kuten sinä tuumit, vaan lapsi työskentelee leikkimällä, se tahtoo leikillään tehdä yhtä hyödyllistä työtä kuin sinä kotiaskareillasi. Mutta lapsi oppii eninten esimerkistä. Kun se näkee, miten sinä puuhaat, niin tahtoo se tehdä samaa, kun se vaistomaisesti tuntee, että se nyt on hyödyllisintä työtä. Sen vuoksi et saa epäystävällisyydellä ja väkivallalla estää lastasi sinua „auttamasta", vaan sinun täytyy edistää tätä lapsesi toimintahalua. Anna kolmivuotiselle tyttösellesi pyyhinliinankappale ja anna sen puhdistaa tuolia. Ja katso silloin lapsukaisesi uutteraa kasvonilmettä, ja ellei sinun sydämesi silloin sykähdä nähdessäsi kasvonilmeestä ja ryhdistä puhuvaa intoa ja toimintailoa, silloin et ole oikea äiti. Me sosialidemokratit pidämme „työtä" jonain suurena ja kauniina. Se on yhteiskunnan pystyssäpysyttäjä. Muodostaa se niin kauniiksi ja jaloksi kuin vaan mahdollista, siinä on päämäärämme. Sinä voit auttaa osaltasi siinä, kun saatat lapsesi kunnioittamaan työtä. Ei porvarillisessa mielessä kunnioittamaan, ei kasvattaaksesi lapsesta työorjaa, vaan sosialistisessa mielessä, kehittämällä työssä ja työnääressä lapsessasi henkeä ja siveellisiä hyveitä. Siten on tehnyt Pestalozzin Gertrud; hän antoi lastensa kehrätä, mutta „ei heidän sielujensa palkkaorjina raataa", sillä Gertrud istuu heidän vierellään ja kertoo heille heidän puuhatessaan. Hän on lasten hyvä toveri, ja lasten silmät loistavat.

Vastaa lapsillesi.

Sinulle on jo usein sattunut, että olet lapsellesi huudahtanut: „Lakkaapa nyt vihdoinkin kyselemästä!" Sinä et enään tiedä sinne etkä tänne. Tuskin olet vastannut yhteen kysymykseen, niin kysyy lapsi jo toista. Sinä et ollenkaan voi käsittää, miten lapsi voi tehdä yhä uusia kysymyksiä. Mutta lapsi ei tiedä mitään sinun neuvottomuudestasi. Se kunnioittaa sinua äitinään, joka olet antanut hänelle kaiken, mitä sillä on, elämän, puhetaidon, ravinnon. Lapsi uskoo, että äidin täytyy kaikki tietää ja että äidiltä voi saada selvän kaikesta. Älä hävitä lapsesta tätä uskoa äitiin! Sinä saat rauhallisesti lapselle myöntää, että et tiedä sitä tai tätä, saat neuvoa sen kysymään isältä tai suuremmalta veljeltä. Mutta yhtä et saa tehdä: et saa tylsistyttää lapsen tiedonhalua — sillä juuri se ilmenee lapsen kysymyksissä — malttamattomuudella, tylyydellä ja ivalla. Jos lapsesi kysyy sinulta jotain, niin vastaa sille niin hyvin kuin osaat. Siten edistät lapsesi henkistä kehitystä ja lisäät sen rakkautta sinuun.

Älä ole ivallinen lapsillesi!

Iva ja pilkka eivät ole samaa. Hyväntahtoinen pilkka, joka ilmenee sanoissa tai ehkäpä vain hymyilee silmäkulmasta, on usein hyvä liittolainen kasvatuksessa. Lapset eivät mielellään salli itseään naurettavan ja koet-

tavat senvuoksi välttää isän ja äidin pilkkapuhetta, tekemällä työnsä innokkaasti ja ahkerasti. Mutta iva ei ole hyväntahtoinen, vaan sangen epämiellyttävä ja katkera toveri. Täysikasvuisten taistelussa on se usein sangen tarpeellinen. Se on pureva, pelätty ase käytettäväksi vihollista vastaan. Mutta lapsesi parissa ei iva milloinkaan ole paikallaan. Ne eivät ole sinun vastustajiasi, vaan niiden tulee olla sinun ystäviäsi. Elleivät ne sitä ole, on syy siihen enempi sinussa kuin lapsissa. Mutta ystävää ei saa kohdella ivallisesti, muuten hävitetään ystävyys. Siksi älä ole ivallinen lapsillesi, pienille ystävillesi!

Leiki lastesi kanssa!

Kaunis neuvo, tuumit sinä. Mutta mistä saan aikaa leikkiäkseni lasteni kanssa? Minullahan on tuskin aikaa tehdä tarpeellisimmat kotiaskareet ja täyttää tärkeimmät äidinvelvollisuudet. — Sinä olet kyllä oikeassa, enkä minä vaadikaan, että sinä tuntikaupalla hyödyttömästi temmeltäisit lastesi kanssa. Mutta silloin tällöin on sinulla toki hetkinen, neljännestuntinen, käytettävänäsi. Saathan sinä usein senverran aikaa jaaritellaksesi naapurivaimon kanssa. Omista tämä neljännestuntinen toisinaan lapsillesi. Juokse heidän kanssaan, laula heidän kanssaan, tanssi mukana piiriä ja ota muuten osaa lasten omiin leikkeihin. Kas, miten silloin pienokaistesi silmät rupeavat loistamaan! Minkä arvon saakaan leikki heidän mielestään, kun siinä äiti on mukana! Miten kiitollisia ovat he sinulle siitä, että

tulit heidän seuraansa. Ja jos aikasi on lopussa, sano heille, että sinun taasen täytyy ryhtyä askareihin, koska he muuten eivät saisi syömistä tai koska Hannun muuten täytyisi pitää rikkinäisiä housuja ja Liisan olla reikä sukassa. Sen he ymmärtävät ja antavat, tosin murhemielin, sinun lähteä työhösi. Mutta he iloitsevat jo nyt ensi kerrasta, kun sinä taas sanot heille: Tulkaa, äiti leikkii teidän kanssanne!

Ole kärsivällinen!

Lapsesi on vallaton ja tottelematon. Jo sata kertaa olet sinä kieltänyt sitä jostakin, ja se tekee kiellettyä kumminkin yhä uudestaan. Se ei saa roiskia vedessä. Miten usein oletkaan sanonut sen tyttärellesi. Vielä puolen tuntia sitte. Ja nyt näet sinä sen tuolla ulkona lätäkössä, jonka sade juuri on laittanut, iloisena tepastelevan. Vesi roiskuu korkealle, sukat ja vaatteet ovat läpimärkiä. Sinä huomaat sen pelästyen, ja veri nousee päähäsi. Äkäisen suuttuneena et sinä ollenkaan huomaa, miten lapsesi silmistä loistaa mitä suurin ilo. Sinä näet vain märät sukat ja kengät ja vallattoman, tottelemattoman lapsen. Ja sinä suutut ja tuskastut, ja sinä huudat lapsellesi ja rankaiset sitä kovin: „Miten usein olen minä kieltänyt sinua sellaisesta, sinä olet paha lapsi, minä en voi ollenkaan sinua kärsiä. Mitä sinustakin kerran mahtaa tulla!"

Rauhaton, kiihtynyt äiti! Lapsesi ei ole sen pahempi kuin kaikki muutkaan lapset. Sillä tosin ei ole lakikirjaa vakinaisesti mielessään. Ja terveyssääntöjä

vielä vähemmän. Onneksi ei! Olisi muuten hullusti lapsen laita, se olisi nenäkäs terhentäjä, jos se joka askeleella ja joka kädenkäänteensä aina ensin ajattelisi niitä satoja ja tuhansia nuhteita, joita isä ja äiti hänelle vuosien kuluessa ovat antaneet — harvoin rauhaisina, enimmäkseen äkeissään. Kysypä itseltäsi, äiti, ajatteletko sinä itse kaikessa, mitä teet, joka kerta edeltäkäsin tarkoin, saatko sen tehdä vaiko et. Mitä tehtävää olisi kasvattajalla, joka *sinulle* jokakerta tahtoisi huudahtaa: Sitä et saa tehdä, miten usein olenkaan sinulle sanonut, että se on väärin!

Pitääkö sinun nyt antaa lapsesi rauhassa edelleen tepastella vedessä? Eipä suinkaan! Sinun tulee hakea se pois, sinun pitää sitä nuhdellakin, mutta vain lyhyin, vakavin sanoin ja noin pelottavassa määrässä siveellisesti suuttumatta. Et saa kamalasti huutaen hävittää lapsesta uskoa itseensä. Lapsen tarvitsee ja sen täytyy tuntea, että se on tuottanut vanhemmillensa surua. Lapsen täytyy oppia tottelemaan. Lapsi täytyy opettaa karttamaan pahaa, väärää, sopimatonta ja vaarallista. Mutta sinun ei pidä koettaa saavuttaa sitä muutamilla kiihtyneillä, kiihtymyksentilassa singotetuilla kielloilla ja käskyillä. Levollisella, johdonmukaisella totuttamisella, lyhytsanaisella varmuudella saavutat sinä paljon enemmän kuin suuriäänisellä torumisella ja intohimoisilla manauksilla ja huudahduksilla. Äidin täytyy olla kärsivällinen. Kärsimättömästi nykien ja repien et sinä saa nuppua kukkimaan, vaan hävität sen. Jos lapsesi, hennon ihmisnupun, kerran toivot kauniina kukkivat, niin et saa sitä nykiä ja repiä, vaan opettele kärsivälliseksi! —

Noudata siisteyttä ja järjestystä!

Sinä vastaat ehkä loukkaantuneena, että sinä olet siisti. Mutta etkö sinä taasen eilen aamulla kiinnittänyt lapsesi nuttua neulalla, sen sijaan että vihdoinkin olisit siihen neulonut puuttuvan napin? Etkö sinä taasen tänä aamuna siivonnut tupaa vain päällimmiten, tarkastamatta perinpohjin nurkkia ja siivoamatta likaa ja tomua sohvan ja kaapin alta? Oletko sinä tänään päivällistä syödessä lähettänyt lapsesi pöydästä ja käskenyt pesuvadille, kun se kädet mustina ja likaisina aikoi syömään? Onko pesukaapissasi kaikki paikoillaan järjestyksessä ja löydettävissä, vai onko kaikki vielä sellaisessa epäjärjestyksessä kuin eilen joutuivat sinun hakiessasi pyyhinliinaa? Onkohan sukassasikin vielä ne lävet, joille lapset jo toissapäivänä nauroivat, kun kenkä oli pudonnut jalastasi? Sinulla ei ole ollut aikaa sanot sinä. Ja sinä tiedät, että minä tunnen köyhän, kärsineen köyhälistöläisvaimon vaivat, rasitukset, kiireet ja annan arvon niille ja senvuoksi paljon käsitän ja annan anteeksi. Mutta eikö sinulla eilen ollut aikaa antaa kielevän naapurivaimon kertoa sinulle puolen tuntia kadulla jos jonkinlaista juorua? Ja eikö toisella naapurivaimollasi ole vielä aikaa, vaikka hänellä on yhtä lasta enemmän kuin sinulla, käydä säännöllisesti työväenyhdistyksen naisosaston kokouksissa? Ja — ennen kaikkea — etkö sinä tahdo, että lapsesi kaikissa suhteissa noudattaisivat järjestystä ja puhtautta? Mutta sen saavuttamiseksi ei ole parempaa keinoa kuin äidin oma esimerkki ja lasten ankara totuttaminen jär-

jestykseen aikaisimmasta nuoruudesta alkaen. Vain siinä tapauksessa, että sinä et itsellesi anna anteeksi mitään epäjärjestystä ja itse pidät tarkkaa vaaria siisteydestä, on sinulla oikeus vaatia lapsiltasi järjestyksenrakkautta ja siisteyttä.

Puhu totta!

Se kuulostaa epäkohteliaalta, tunnen sen kyllä. Mutta tämä epäkohteliaisuus on höyhenen kevyttä verrattuna siihen ajatuksettomaan valheellisuuteen, jolla moni äiti vierottaa lapsen itsestään. Sinä kuljet raitiotievaunussa. Konduktööri aikoo antaa sinulle kaksi pilettiä, toisen sinulle ja toisen lapselle. Mutta sinä kiellät: lapsi ei ole vielä neljän vuoden vanha ja pääsee piletittä. Konduktööri vitkastellen tottelee. Mutta hän heittää sinuun silmäyksen, joka saattaa sinut ilkeän tunteen valtaan. Sinä tunnet, ettei hän usko sinua, mutta hän ei tahdo tehdä asiata siitä. Olet iloinen, kun vihdoin voit poistua vaunusta. Mutta nyt kysyy lapsesi: „Äiti, olenhan minä jo täyttänyt neljä vuotta; syntymäpäivänihän oli jo pääsiäisenä, ja nythän on jo kesä, miksi et sanonut sitä tuolle miehelle?" Mitä vastaat lapsellesi? Että olet valehdellut kymmenen pennin tähden? Että hänen ei muka pitänyt huomata petostasi? Mitä siitä, pikku asia, ajattelet sinä, raitiotieyhtiö on kyllin rikas, ja minä olen köyhä. Mutta siitä ei ole kysymys. Sinä olet joutunut pulaan lapsesi nähden. Ja pahalla tavalla. Sinä olet myöskin antanut

lapsellesi huonoa esimerkkiä. Sillä mitä äiti tekee, sitä saa lapsikin tehdä, niin ajattelee se. Ja tekee siinä oikein!

Sen vuoksi ole varovainen, köyhälistöläinen äiti! Me tahdomme ihmisiä, jotka rakastavat totuutta enemmän kuin mitään muuta, jotka voivat vapaasti ja avoimesti katsoa silmiin ketä hyvänsä. Sen tähden täytyy meidän totuttaa lapsemme ehdottomaan totuudenrakkauteen. Mutta sinun oma esimerkkisi — sen sanon yhä uudestaan — on paras kasvattaja. Älä riistä lapseltasi uskoa, että sinä olet totuus itse. On niin kaunista, kun lapsi luottavaisena kohottaa kysyvät viattomat silmänsä äitiinsä. Älä turmele itseltäsi tätä jaloa iloa. Ole totuudellinen!

Ole johdonmukainen!

Olet suuttunut lapseesi. Tänään on se jo taas unohtanut, mitä sinä eilen sanoit sille. Sen pitää tehdä koulutyöt heti päivällisen jälkeen. Mutta kun on illallisen aika, ei se vielä ole tehnyt kynänpiirtoakaan. Sen pitää ennen nukkumaanmenoa puhdistaa jalkineensa. Seuraavana aamuna näet sinä sen kaikessa kiireessä töhrivän kenkiänsä. Sen pitää päivällä kattaa pöytä. Mutta kun isä tulee kotiin, täytyy sinun vasta hakea huikenteleva lapsesi kadulta. Sinä torut sitä kovasti ja ylenmäärin ja unohdat kumminkin taasen saman päivän iltapuolella muistuttaa sitä koulutöistään; ja sinä unohdat samana iltana kysyä, ovatko kengät puhdis-

tettuina nurkassa; ja sinä unohdat seuraavana päivänä oikeaan aikaan muistuttaa lastasi eilisestä epäjärjestyksestä.

Ja siksi ei lapsesi ole yksin syypää. Sinullakin on osasi syystä, vieläpä suurempi. Kasvattajan tulee olla johdonmukainen, aina turhantarkkuuteen asti. Ei ole mikään sattuma, että useimmilla opettajilla ja opettarilla on turhantarkkuuden piirre olemuksessaan. Kutsumus vaikutttaa sen. Kasvattaja, siis myöskään äiti, ei saa harmistua siitä vaivasta, mikä on totuttaessa tyynen levollisena ja ankaran säännöllisenä lapsia järjestykseen. Ellei sinulla itselläsikään ole niin paljon pontta ja johdonmukaisuutta, että itse voit tiukasti noudattaa itse asettamiasi kotilakeja, miten voit silloin ihmetellä, jos sinun tottumaton, kepeäjalkainen lapsesi niiden yli hyppää? Mutta jos sinä lapsesi pienestä alkaen johdonmukaisesti ja ystävällisesti totutat niiden lakien alle alistumiseen, jotka ovat välttämättömiä järjestetyn, rauhallisen perhe-elämän saavuttamiseksi, niin on sinulla itselläsi ja lapsillasi siitä iloa. Sinun ei tarvitse suuttua lapsesi muistamattomuudesta, eikä lapsesi tunne pieniä velvollisuuksiaan nureksien kannettaviksi päivittäin uudistuviksi rasituksiksi ja rangaistuksiksi, vaan mielellään tehtäviksi itsestäänselviksi välttämättömyyksiksi.

Punnitse sanasi.

Miehesi on suututtanut sinut. Ei vain niin sivumennen ja pahatta tarkotuksetta, kuin helposti tapahtuu kotoisen yhdessäolon kulussa. Hän on *tahtonut*

loukata sinua, ja *sinä* olet tuntenut, miten hän iloitsi voidessaan loukata sinua sydämesi sisimpiä myöden. Hän unohti täydellisesti, mikä hänen velvollisuutensa sinua, tasa-arvoista elämänkumppaniaan, toveriaan, kohtaan oli. Hän näki sinussa vain alempiarvoisen vaimon porvarillisessa mielessä, hyvän lapsia synnyttämään ja sukkia parsimaan. Juopuneessa himossaan vaati hän sinua alistumaan hänen tahtoansa noudattamaan. Sinä käännyit pois. Sinä vaadit häneltä osaasi viikkopalkasta, mutta hän rupesi raa'aksi ja pahoinpiteli sinun sieluasi, ehkäpä ruumistasikin.

Mitä pitää sinun tehdä? Täytyykö sinun kristillisesti alistua ja porvarillisen avioliiton lakien mukaisesti taipua? Pitääkö sinun polvistua suuttuvan puolisosi eteen ja koettaa vaatimattoman nöyränä ja palvelevaisena voittaa hänen hänen itsensä halventamaa rakkauttaan. Ei, sitä ei sinun pidä tehdä. Sinun pitää ylpeänä kohota, sinun pitää terottaa hänelle arvoasi, sinun pitää hänelle sanoa, miten vähän hän sellaisina hetkinä osottaa olevansa sosialidemokratin kunnian arvoinen.

Mutta vielä yhtä sinä *et* saa tehdä. On äitejä, jotka kutsuvat lapsensa todistajiksi kärsimälleen vääryydelle. Kun heidän sielunsa on täynnä suuttumusta vääryydellistä, juopunutta tai pikkusydämistä miestä vastaan, niin näyttävät he miestä sormella ja syyttävät häntä lastensa edessä: katsokaa, tuo on teidän isänne, tuo on sosialidemokrati!

Älä tee niinkuin nämä äidit! He unohtavat, että ihminen tunnustautuessaan sosialidemokratiksi ei samalla tule synnittömäksi, moitteettomaksi ihmiseksi.

He unohtavat, että miehen huonoja ominaisuuksia ei saa laskea sosialismin syyksi. He unohtavat ennenkaikkea, että he rikkovat lapsiaan kohtaan, asettaessaan sosialismin suuren, vapauttavan maailmankatsomuksen väkinäiseen ja luonnottomaan yhteyteen inhimillisten heikkouksien kanssa ja että he siten halventavat sosialismin arvoa lastensa silmissä. Lapsi ajattelee helposti: „*Kun* isä on sosialidemokrati, on hän huono ja kohtelee äitiä epäystävällisesti." Sitä et sinä ole syyttämiselläsi tahtonut. Mutta sinä voit helposti kylvää sellaisen pahan ja vaarallisen siemenen, ellet punnitse sanojasi. Suuttuneenakin harkitse sanasi, ennenkuin päästät ne suustasi.

Opi kärsimään vastustusta.

Sepä on kaunis neuvo, ajattelet sinä. Lapseni vastustustako minun pitää kärsimän? Ole huoletta, minä en tahdo, että lapsi on uppiniskainen ja itsepäinen ja että se vastustaa äidin tai isän jokaista määräystä ja jokaista opetusta epälapsellisen viisaasti ja nenäkkäästi vastailee vanhemmilleen. Sellaiset lapset ovat sietämättömiä; ellei heitä nuorina totuteta tästä pahasta ominaisuudesta, tulee heistä myöhemmin ajatuksettomia, suulaita lörpöttelijöitä, ihmisiä, jotka eivät köyhälistön vapaustaistelussa ole minään mieluisana lisänä. Mutta. köyhälistöläinen äiti, on toisenlaistakin lasten vastustusta. Lapsesi kuulee sinun lausuvan jotain, jota sillä hetkellä et sen tarkemmin ajatellut; tai annat sinä lapselle tehtävän, vaikka isä edellisenä päivänä on sanonut

ettei tämän lapsen, vaan veljen tai sisaren pitää se tehdä; tai kerrot sinä jotain kouluaikasi tietoja, kun sen sijaan lapsesi on asiat oppinut toisin ja oikeammin koulussa; tai epäilee lapsesi jonkin sinun määräyksesi oikeutta; tai uskoo se voivansa suorittaa jonkin tehtävän paremmin omalla, itse harkitsemallaan keinolla kuin sinun neuvomallasi. Sellaisissa tapauksissa pitää sinun — ei aina, mutta enimmäkseen — oppia kärsimään vastustusta. Vastustus ei ole silloin epälapsellista viisautta, vaan se johtuu lapsen hengen ensimäisistä yrityksistä kulkea omia teitä; se on lapsen heräävän arvostelun, alkavan itsetunnon merkki. Se on kai myöskin hiljaista kapinoimista auktoritetia vastaan, lapsellinen koe lausua vastalause käskevän viisasta, lapsen usein rehellisesti ja hyvällä syyllä vihaamaa aikuisten kaikkivaltaa ja ylemmyyttä vastaan. Silloin on sinun joka eri tapauksessa varovaisesti punnittava, ettet tylyllä nuhteella, ja jyrkällä lapsellisen vastustuksen tukahuttamisella tuhoa lapsesta hyviä taipumuksia. Hyviä taipumuksia! Sillä me sosialidemokratit haluamme, että meidän kannattajamme „vastustavat" kaikkea, missä vaan kohtaavat vääryyttä tai vääryydellistä tai valheellista. Kun tukahutamme väkivaltaisesti lapsistamme vastustuksenhengen, kun totutamme heidät sokeaan tottelevaisuuteen, niin eivät he myöhemmälläkään ijällään, täysikasvuisina, osaa vastustaa. Mutta sellaisia selkä rangattomia olentoja et sinä tahdo tehdä lapsistasi. Siksi: älä kärsi kaikkea vastustusta, muuten tulet lapsesi orjaksi; mutta opi myöskin vastustusta kärsimään.

Älä pelota mustalla miehellä!

Sinun pieni kaksivuotiaasi ei vielä osaa pelätä. Se tarttuu vihaista koiraa turkkiin, ja se menee pelkäämättä pimeään huoneeseen. Mutta sinä karkotat tietämättömyydessäsi siitä tämän kauniin pelkäämättömyyden. Sinä uhkaat lastasi, kun se on vallaton: „Odota, pian suljen minä sinut pimeään kellariin, silloin tulee musta mies ja ottaa sinut mukaansa." Ja kun sinä pian senjälkeen menet pimeään viereiseen kamariin, ei lapsesi juokse perässäsi, kuten ennen. Se jää peloissaan seisomaan ovelle ja katsoo levottomana, tuleeko musta mies. Mutta sinä torut myöhemmin pelkoa lastasi, joka ei uskalla yksin jäädä kamariin. Mutta sinua itseäsi pitäisi torua, tai sinun vanhempia lapsiasi, tai taitamatonta, epäystävällistä naapurinvaimoa. Älä siis uhkaa mustalla miehellä ja muilla aaveilla; vaan kasvata lapsesi pelkäämättömiksi ja urhoollisiksi.

Älä hemmottele lastasi!

Lapsesi on loukkaantunut, tai on se likistänyt sormensa, tai on se pidellyt veistä ja siinä varomattomana veistänyt sormeensa. Nyt tulee se kovasti huutaen luoksesi. Vallankin kun verta juoksee, on huuto suuri. Silloin et saa välinpitämättömänä jättää huomaamatta lapsesi todellista kipua; sinä et myöskään saa ruveta huutamaan lujempaa kuin lapsi, tai taas lähettää sitä

pois, jos se tulee sopimattomalla hetkellä. Vaan sinun tulee avoimin silmin ja avoimin korvin ottaa huomioon lapsesi valitukset. Mutta varo silloin hemmottelemasta lastasi. Sinä et saa ottaa jokaista lapsen pientä valitusta niin vakavalta ja vaikealta kannalta, kuin lapsi ymmärtämättömyydessään sinulle esittää ja itkien valittaa. Jos sinä otat lapsesi, aina kun sitä vähäisenkin sattuu, syliisi, säälittelet sitä surkealla äänellä ja liiottelet koettaessasi kipua lievittää, tulee lapsestasi ennen pitkää heikko raukka, joka on riippuvainen pikkuseikoista ja ulkonaisista asianhaaroista, joka jokaisen odottamattoman ruumiinsa tai sielunsa hyvinvoinnissa tapahtuvan häiriön johdosta joutuu tasapainostaan, jonka vuoksi tietysti haaskaantuu tavattoman paljon aikaa, ennenkuin tasapaino jokaisen pienen häiriön jälkeen taasen palaa. Sellaiset voivottelijat ja veltturit eivät hyödytä taistelevaa luokkaa ensinkään. Me tarvitsemme miehiä ja naisia, jotka „eivät ole joka tuulen heiteltävinä”, jotka voivat voittaa ruumiin ja sielun kärsimyksiä, kun asia niin vaatii.

Kun lapsesi on pudonnut tuolilta ja alkaa itkeä, niin älä nosta itse heti sitä ylös, vaan koeta saattaa se omasta yrityksestään nousemaan. Kehota sitä nousemaan ja tulemaan sinun luoksesi, sillä — sano sille niin — sieltä lattialta et voi nähdä, onko päähän tullut kuhmu. Jos se itkien tulee luoksesi, niin anna sen näyttää sinulle tarkkaan paikka, johon tekee kipeätä. Usein itkee lapsi vain pelästyksestä, vaikkei tunnekaan mitään kipua. Jos huomaat, että ei ole kysymys mistään vakavasta loukkaantumisesta, niin johda pienen kirkujan mieli pois kivunajatuksista. Anna sille suuk-

konen kipeälle paikalle. Usein riittää tämä yksinkertainen keino lakkauttamaan kyyneleet. Tai silitä kädelläsi kipeätä paikkaa ja tee sellainen liike kuin ottaisit kivun nyrkkiisi; heitä se sitte tarmokkaalla liikkeellä akkunasta ulos tai pistä uuniin. Tämä yksinkertainen keino saa usein ihmeitä aikaan. Olen kyyneleisten kasvojen äkkiä nähnyt kirkastuvan, kun yhdessä olemme heittäneet kivun akkunasta ja ohiajavan raitiovaunun täytyi viedä se mennessään: „Kas, mutta rupee se nyt ihmettelemään, kun yhtäkkiä saa lapsen kuhmun nenälleen!" — ja raitiovaunun kadotessa näkyvistä on myöskin kivuntunto hävinnyt lapsen tietoisuudesta.

Suurempiin lapsiin nähden on sinun vedottava niiden kunniantuntoon, poistettuasi tai lievitettyäsi niiden vaivan syyn, ehkä vertavuotavan haavan, pitkittä puheitta ja päättävästi. Pojan, joka tahtoo olla urhoollinen, täytyy osata niellä kivut tiehensä; tytöllä on myöhemmin kestettävä niin paljon kipua, että tämä pikku asia sen rinnalla ei merkitse mitään; mitähän sanoisi naapurin Kalle, kun kuulisi suuren Jussin ulvovan niin kamalasti; hänen pitäisi ottaa esimerkkiä isästä, jonka käsi on joutunut koneeseen ja joka tuskin väräytti kasvojansakaan, kun lääkäri sitte leikkasi lihansiekaleet pois. Niin on joka perheessä lähtökohtia lohdutukselle yllin kyllin. Siis: ei pidä olla sydämetön ja välinpitämätön lapsien kyynelien suhteen, vaan on ne pian koetettava saada vuotamasta lakkaamaan ja saada lapset niin karaistuksi, että kyyneleet eivät rupea vuotamaan kaikista pikku syistä.

Kasvata lapsesi totuudenrakkauteen.

Sinun lapsesi on valehdellut, valitat sinä. Mutta onko sitten todellakin kysymys valheesta? Eikö se ehkä ollut vain jotakin perätöntä? Tai ehkä vain pelkkää mielikuvitusta? Harkitse tarkasti ennenkuin ryhdyt toimenpiteisiin. On lapsia, joilla on niin eloisa mieli, että he näkevät kaikki asiat aivan toisessa valossa kuin toinen rauhallinen lapsi. Mielikuvitusrikas lapsi liiottelee helposti, se on ilossa ylenpalttinen, mutta se tuntee myöskin vaaran paljon suuremmaksi kuin se todellisuudessa on. Puhelias pikku suu ilmaisee tämän suuremmaksi kuvitellun vaaran sellaisena. Turhantarkka tai „ankara" äiti uskoo tämän viattoman ja tiedottoman liiottelun vuoksi täytyvänsä valittaa lapsen valhetelleen. Mutta sinä teet kovin helposti lapsellesi väärin sitä siitä nuhdellessasi. Yhtä vähän saat lastasi katkerasti torua ja rankaista, jos se pelosta tai häpeästä ehkä joskus ei aivan tarkkaan pysy totuudessa.

Etkä sinä sittenkään saa sietää valhetta etkä perättömien puhumista. Jo niiden alkuja täytyy sinun ryhtyä vastustamaan. Mutta ei käyttäen kovaa armottomuutta ja osottaen suurta siveellistä suuttumusta. Mutta kyllä sydän täynnä rakkautta ja oikean tuskan ilme kasvoillasi. Anna lapsesi nähdä ja tuntea, miten kovasti se on valheellisuudellaan loukannut sinua; saata hänet ymmärtämään, että pahatyö, jota hän valheellaan koetti peitellä, ei olisi sinuun niin koskenut, kuin valhe on tehnyt; sano sille, että se valheella on tahrannut pienen lapsensydämensä; herätä lapsessasi urhoollisuu-

dentunne, niin että se ennen on valmis kantamaan pahimman kuin turvautuu valheeseen. Mutta ennen kaikkea: osota lapsellesi tässäkin suhteessa aina parasta esimerkkiä. Me tarvitsemme miehiä ja naisia, jotka „sanovat asian sellaisena kuin se on." Herätä senvuoksi jo lapsissasi rohkeutta ja voimaa, niin että he aina, joka paikassa ja jokaiselle sanovat totuuden.

Älä ylpeile lapsistasi.

On äitejä, jotka jokaiselle, joka tahtoo, mutta myöskin jokaiselle, joka ei tahdo heitä kuulla, kertovat lastensa erinomaisuudesta ja niiden ihmeellisistä ominaisuuksista. Kukaan muu lapsi ei ole niin viisas kuin hänen oma lapsensa, kukaan toinen ei niin rakas ja niin kaunis kuin hänen oma poikansa tai tyttärensä. Mutta joka nämä lapset tarkemmin tuntee, tietää, että he eivät ainoastaan ole tavallisia keskinkertaisia lapsia, vaan että heissä vanhempiensa turhamaisuuden vuoksi on jo arveluttava määrä itserakkautta, nenäkkyyttä ja itsepäisyyttä. Sellaiset lapset ovat sietämättömiä, ja joskin vanhempien hyvät ystävät vanhempien kuulten ovat lausumatta arvosteluaan, niin ivaavat ja moittivat he vanhempien selän takana usein sitä epäystävällisemmin vanhempien apinarakkautta ja tämän väärän suunnan saaneen rakkauden hemmoteltuja ja kuviteltuja hedelmiä.

Köyhälistöläisen äidin tulee tietysti rakastaa lastaan osottaen sille kaikkea hellyyttä ja sydämellisyyttä,

jota äidinsydän kykenee osottamaan. Hän saa myöskin itsekseen ylpeillä lapsestaan, jos se todella on kelvollinen ja lujaluontoinen; ja sietää myöskin mielellään vaatimattoman kiitoksen sanan, kun se tulee täydestä rakastavasta sydämestä. Mutta köyhälistön äidistä ei koskaan saa tulla lörppösuista omien lastensa ylistäjää, eikä hän saa sellaisena esiintyä ainakaan lasten läsnäollessa. Hän kasvattaa siten itserakkaita isottelijoita, joita paitsi köyhälistön vapaustaistelu voi sangen hyvin olla. Me tarvitsemme taistelijoita, jotka tekevät täyden velvollisuutensa, pitämättä sen vuoksi suurta ääntä, miehiä ja naisia, jotka rauhaisan varmoina käyvät tietänsä, antamatta ylistyksen tai moitteen saattaa itseään harhaan.

Mene lapsinesi vapaaseen luontoon!

Tiedän kyllä, että sinulla ei siihen ole paljon eikä usein aikaa. Mutta silloin tällöin, ehkä sunnuntaina, riittää sinulta hetkinen lastesi varalle. Silloin ota lapsiasi kädestä, ja riemuiten tulevat ne mukaasi. Mutta älä seuraa leveillä valtakaduilla vaeltavien parvea, vaan etsi teitä, joilla sinä lastesi kanssa olet yksin. Vapaassa luonnossa tulee sydän ja mielikin vapaammaksi. Jokapäiväiset painavat ajatukset haihtuvat mielestäsi. Näet itsesi ja lapsesi toisessa valossa. Voit kärsiä niiden lörpöttelyä ja kyselyjä paljon paremmin kuin ahtaassa tuvassa. Sitte ohjaa lastesi katse ympäristön esineihin, puhu heidän kanssaan niistä, vastaa heidän kysymyksiinsä niin hyvin kuin osaat. Sellainen kävelylläkäynti

virkistää sinua ja kehittää lapsiasi. Kun kevät lähestyy ja sen mukana kauniit päivät tulevat, niin käytä niitä ja mene lapsinesi vapaaseen luontoon!

Älä pidä melua melusta.

Sinun lapsesi syöksyvät tupaan — meluten vaativat ne päivällistään. Sinä annat niille — meluten ottavat ne sen vastaan. Sinä lähetät ne puutarhaan — meluten rientävät ne ulos. Sinä katselet niitä ikkunasta — meluten telmäävät ne siellä. Ja huoahtaen valitat sinä: Jospa ne eivät meluaisi niin kovasti! Tai pidät sinä vielä suurempaa melua kuin ne: „Oletteko hiljaa, teidän täytyy olla hiljaa!" Mutta siitä ei ole mitään hyötyä. Sinä et voi tehdä lapsistasi, jos ne ruumiiltaan ja hengeltään ovat terveitä, hiljaahiipijöitä, paikallaanistujia ja kuiskuttelijoita. Lapsen luonnossa on tuollainen puuhansa ohella meluaminen. Lapsi rakastaa selviä piirteitä maalauksessa ja heleäkaikuisia torvenääniä musikissa. Se pitää itseään sankarina, kun se korottaa äänensä niin suureksi, että ihmiset hämmästyvät tai ehkäpä vallan pelästyneinä katsovat, missä sellainen pikku kirkuja on. Lapsi ilmaisee iloisesti kirkaisten riemunsa. Se ei melua melutakseen, vaan se käyttää melua iloitessaan ja kipua tuntiessaan avuksi muille ilmaisukeinoilleen.

Mutta silti ei sinun pidä sietää kaikellaista lastesi melua. Sinulla on oikeus saada levätä, kuten lapsilla on oikeus saada meluta. Vaadi leposi, kun sitä tar-

vitset, ja pakota siinä tapauksessa hyvyyttä ja vakavuutta käyttäen lapsesi olemaan hiljaa. Mutta älä toru aina ja joka paikassa lapsia meluamisesta. Kun melu pysyy sopivissa rajoissa, on se tervettä, ja kun sitä silloin tällöin siedät kärsivällisesti, niin antavat myöskin lapsesi toisella kertaa sitä kärsivällisempinä sinun mielesi mukaan levätä.

Suojele kasvia ja eläimiä!

Sinä kuljet lapsinesi niityn yli ja metsän poikki. Iloisina juoksentelevat lapset edelläsi. Milloin tien vasemmalta, milloin oikealta puolen taittavat ne kukan, jonka ilosta loistavin silmin tuovat sinulle. On kyllä kaunista poimia yksinkertainen kedonkukkakimppu ja koristaa sillä huone. Mutta ei ole kaunista, että lapset valikoimatta ja tarkotuksettomasti repivät kaikki kukat ja heittävät ne sitte taas pois, heti kun jokin muu kiinnittää heidän mieltään. Varjele lapsesi sellaisilta pahoilta tavoilta! Opeta ne kunnioittamaan hiljaista, turvatonta kasvia, joka on kestänyt pitkän ja vaikean elämisentaistelun, ennenkuin se voi avata hennon kukkansa auringolle. Opeta lapsesi myöskin inhoamaan raakaa, tunteetonta eläinrääkkäystä; opeta niille, että eläimellä on oikeus elää, mutta että meillä ei ole oikeutta kiusata toista luontokappaletta omaksi huviksemme.

Opeta lapsesi tutkistelemaan itseänsä.

Lapsesi ovat riidelleet. Niin tekevät he usein, ja sinä olet kovin pahoillasi siitä. Mutta rauhotu: lapset. jotka silloin tällöin — kuvaannollisesti tai todellisesti — eivät ole joutuneet toistensa tukkaan, ovat joko sairaita tai uneliaita, tai ovat he koreita mallilapsia, joita en tahtoisi sinulle toivottaa. Riitelyssä ilmenee lapsen luonne ja mielenlaatu, joskin rajuna eikä aina kauniissa muodossa, lapset tahtovat pienen, uppiniskaisen personallisuutensa voimalla voittaa vastuksia, joita on heidän toiveidensa tiellä. Tosin älä teennäisesti synnytä riitaa äläkä kiihota jo syntynyttä; tosin eivät lasten kinastelut olet iloksi korville eikä hermoille, tosin pitää sinun mahdollisimman pian saada riita lakkaamaan. Usein voi sen saada aikaan vain mahtisanalla; mutta parempi on, että koetat saada selville kinastelun syyn ja poistat sen muutamilla määräävillä toimenpiteillä maailmasta. Mutta parasta on, jos siinä onnistut, saattaa riitelevät lapsesi itse keskenään sopimaan. Erota ne joksikin aikaa — pian pyytävät ne ikävöiden päästä toistensa luo. Tai aseta toinen molemmista riitapuolista tuolille ja sano toiselle, että hänen pitäisi mennä pyytämään toista taas yhteisesti leikkimään. Silloin on vaikea taistelu kysymyksessä. Katseet käyvät ikävöiden toisesta toiseen. Sen, jonka vallassa on vapauttaa toinen, täytyy ensin voittaa sisäinen uppiniskaisuutensa. Niin vaikeaksi kuin se tuleekin, on se kumminkin aina helpompaa, kuin leikkiä pitemmän aikaa yksin ja nähdä leikkitoverin istuvan yksin tuolilla.

Vähitellen sulaa ynseys, ja pieni ynsästelijä lähenee tuolia, ja vihdoin ojentaa riitatoverille sovinnonkäden yhteisen leikin aikaansaamiseksi. Tällä sielullisella tapausten kululla on tärkeä kasvatuksellinen merkitys. Lapsi rupee neuvottelemaan itsekseen, se oppii ajattelemaan suhdettaan pieneen lähimäiseensä; se tuntee riippuvansa loukatusta leikkitoverista; se tuntee alkavansa hävetä äskeistä rumaa riitakohtausta. Mutta meidän täytyy panna arvoa siihen seikkaan, että lapsemme ajoissa oppivat ajattelemaan suhdettaan muihin ihmisiin ja alistamaan minänsä veljellisen yhteisyyden käskyjä noudattamaan.

Ole lastesi parissa.

Oletko jo huomannut, miten helposti lapset antavat toisten lasten vaikuttaa itseensä, miten helposti ne omaksuvat leikkitoveriensa tapoja — olivatpa ne sitte hyviä tai huonoja? Myöskin olet jo huomannut, miten helposti, ikäänkuin leikkien, pieni vielä alle kouluijän oleva lapsesi oppii vanhemmilta sisaruksiltaan helppoja laskuesimerkkejä ja hauskoja kirjotuskokeita. Samanikäiset ja leikkitoverit eivät pakota lasta työhön ja oppimaan, se oppii omasta halustaan, vapaaehtoisesti, ilman että mikään kunnioitusta tai ehkäpä vallan pelkoa vaativa auktoriteti mahtisanallaan sitä vaatii. Ota siitä oppia. Älä verhoudu lapsiisi nähden pilveen, jonka läpi ei pääse luoksesi; älä pelkää menettäväsi „auktoritetiasi", jos lapsellisesti alennut lapsiesi seu-

raan, kun lapsen tavoin leikit lastesi kanssa ja heidän kanssaan lapsen lailla temmellät; älä pelkää, että menetät jotain arvostasi, jos joskus olet nuken tätinä, joskus ehkäpä vallan oman pienen lapsesi nukkena. Kuta enemmän lapsesi tuntee sinun noudattavan hänen toiveitaan, sitä helpommin on se valmis vuorostaan noudattamaan sinun toiveitasi.

Pidä sanasi.

Olet luvannut tuoda lapsellesi jotain, kun menet kaupungille, myymälään tai torille. Lapsi tahtoisi mielellään tulla mukaan, mutta se ei sovi sinulle; ja tyydyttääksesi pientä tahtojaa, annat sinä hänelle lupauksen. Tai lapsesi ei tahdo tänään syödä päivällistä, ja lohdutukseksi lupaat sinä antaa sille huomenna mieliruokaa. „Mitä on luvannut, täytyy myöskin pitää", vaatii hellittämättömästi pieni viisivuotiaani oikeuttaan, jos olen unohtanut pitää antamani sanan. Ja minä kiirehdin aina nopeasti korjaamaan laiminlyöntini. Sillä on sangen tärkeätä, että lapset tottuvat ankarasti pitämään sanansa. Mutta sitä varten on ensi sijassa tarpeellista, että äiti ja isä tiukasti pitävät lapsilleen antamansa lupaukset. Ei saa ajatella: sehän on vain lapsi, jolle olen jotain luvannut, ja lapseen nähden ei siitä tarvitse niin tarkkaan välittää. Vielä paljon vähemmän saat sinä suuttua siitä, että lapsesi vaatii sinua täyttämään lupauksesi, yrmeästi kieltäytyä sitä teke-

mästä. Lapsella on herkkä oikeuden ja kohtuuden tunto. Pane arvoa sille seikalle, että tämä tunto lapsessasi säilyy.

Ole ystävällinen lapsillesi.

Sinulla on paljon työtä ja vähän vapaata aikaa. Sinun täytyy pitää huolta taloudestasi, sinä kannat iltapäivisin sanomia tilaajille tai neulot kotona tai on sinulla muuta sivutyötä. Se anastaa sinulta lepohetket, jotka sinun täytyisi elää lastesi parissa. Sinä paikkaat sellaisina „lepohetkinä" lastesi rikkinäisiä vaatteita ja autat lapsia koulutöissä. Ja sinä tulet oikulliseksi, hermostuneeksi, rauhattomaksi, sinua suututtaa pikkuasiatkin lapsiesi puuhissa. Sinä suutut helposti etkä osaa malttaa mieltäsi, ja kasvosi ilmaisevat katkeruutta ja umpimielisyyttä. Mutta lapsesi hiipivät pelkoina ympärilläsi eivätkä uskalla tuskin hengittää peläten saavansa aikaan uuden vihanpurkauksen. Minä käsitän, että sinun asemasi on vaikea, ja me tahdomme auttaa sinua, helpottaaksemme raskasta kohtaloasi. Mutta koeta toki sinäkin silloin tällöin näyttää lapsillesi iloista mieltä. Karkota äreys, hermostuminen ja rauhattomuus ja ole iloinen lastesi parissa. Riemuiten juoksevat ne silloin ympärilläsi, niiden hymyilevät silmät lämmittävät katkeroitunutta mieltäsi, niiden iloisuus tarttuu sinuun, ja sinä teet raskaan työsi tämän jälkeen helpommin kuin ennen. Senvuoksi ole ystävällinen lapsillesi!

Älä huuda poliisia!

Sinä hymyilet ja väität, ettet sinä milloinkaan ole sitä tehnyt? Muistelepas! Lapsesi oli tottelematon, sinä olit käyttänyt turhaan kaikki kasvatukselliset keinosi, suuttumus nousi päähäsi, ja vihaisena lähti suustasi uhkaus: „Odotapas, nyt haen minä poliisin! Se ottaa sinut mukaansa!" Se keino ehkä auttoi, sillä lapsellesi oli ehkä jo usein—teit sen sinä tai naapurit—kuvailtu poliisia joksikin törkeimmän väkivallan ilmenemismuodoksi. Ja kun keino kerran on auttanut niin mainiosti, käytät sinä sitä useamminkin. Varsin mielelläsi vallankin kadulla, kun lapsesi siellä ei tahdo totella. Sinä näytät silloin kiiltävää kypärinhuippua ja pitkää miekkaa, ja kuinka mukavaa onkaan sinun silloin sanoa: „Nyt huudan poliisia!" Älä tee sitä koskaan enään, köyhälistöläinen äiti! Meidän lapsemme eivät saa oppia tuota perinnäistä poroporvarillista pelontuntoa poliisia kohtaan; heidän tulee oppia, olemaan vallan näkemättä poliisia; heidät täytyy niin kasvattaa, että nykyinen poliisilaitos näyttää heistä tarpeettomalta. Ennen kaikkea he eivät saa pelätä poliisia. Siksi pois poliisi kasvatuksesta!

Anna lastesi auttaa itseäsi!

Mutta sehän on ristiriidassa periaatteidemme kanssa, ajattelet sinä, lapsethan eivät vielä saisi tehdä työtä. Mutta sinä olet hiukan erehtynyt. Lasten tulee kyllä tehdä työtä, mutta ei siinä tarkotuksessa, että sai-

sivat työstään kilisevän palkan. Pitämällä lapsia ammattityössä rikotaan tulevaa sukupolvea kohtaan, sillä siinä he eivät opi mitään, vaan uhraavat vain terveytensä ja iloisen mielensä. Mutta on toista työtä omassa kodissa, johon sinä voit ja johon sinun pitää saada lapsesi. Kotiaskareissasi on sangen paljon pieniä sivuseikkoja ja aputehtäviä, joita pieni tyttäresi tai kymmenvuotias poikasi hyvin voi suorittaa. Sinä suoritat tärkeän kasvatuksellisen tehtävän, jos sinä aikaisin saatat lapsesi sellaiseen työhön. Sitä teet sinä nytkin jo, tuumit sinä? Minä kyllä tiedän sen, äiti hyvä, ja senvuoksi täytyy minun sanoa sinulle vielä jotain: Älä tee tätä työtä lapsillesi vaivalloiseksi taakaksi, katkeraksi velvollisuudeksi, jota lapsesi mieluimmin välttäisivät. Siinä suhteessa olet ehkä ennen tehnyt virheen. Olet komentanut lapsesi työhön ja niitä kovin torunut, kun ne eivät heti totelleet tai eivät heti ensi kerralla tehneet kaikkea mielesi mukaisesti. Mutta siten riistät sinä lapsiltasi työhalun, ja samalla on myöskin kadonnut työn kasvatuksellinen arvo. Sinun lastesi täytyy tahtoa sinua auttamaan; sinun tulee viisaasti jakaen sovelluttaa työ eri lasten voimille ja taipumuksille; sinun tulee myöskin seurata yhteistä työtä jakaen ystävällisiä sanoja, opettavia ja kehottavia neuvoja; sinun tulee yksinpä ryhtyä laulamaankin lasten kanssa. Hei, silloin käy työ reippaasti, ja silmät säkenöivät! Silloin on työ iloa, ja lapsesi ja sinä itse saatte työstä runsasta sielullista voittoa.

Sano lapsellesi hyvää yötä!

Miten tarpeeton neuvo, ajattelet sinä, ikäänkuin minä en aina niin tekisi! Tosin teet sinä niin melkein joka ilta. Mutta usein sinä unohdatkin asian kiireissäsi. Sinä lähetät lapset nukkumaan välittämättä niistä sen enempää. Ja jos sinä todella vastaat lapsesi hyvääyötä-tervehdykseen, miten välinpitämättömästi teetkään sen usein! Tämän vanhan toivotuksen varsinaisesta kauniista merkityksestä ei sinun välinpitämättömissä sanoissasi huomaa jälkeäkään. Hyvän vanhan polven porvarilliset äidit asettuivat lapsen vuoteen reunalle, antoivat lapsen panna kädet ristiin ja lukea rukouksen. Sitten silitti äiti vielä kerran lapsen otsaa, suuteli sen suuta tai otsaa, ja silloin nukkui pikku olento tyytyväisenä. Rukous jätä pois, me emme tahdo, että lapset lopottavat ulkoläksyjä, joita eivät ymmärrä. Mutta muuten voit hyvin tehdä siten kuin hyvän porvarillisen äidin tapana on ollut. Astu vielä kerran pientesi vuoteen ääreen, aseta niiden päänalanen hyvin ja puhu niiden kanssa muutama sana tärkeimmistä tapahtumista lasten sen päivän elämässä. Jos tämä tapaus on ollut iloista laatua, niin nukkuu lapsi autuaallinen hymyily suupielissä; jos se oli surullisenluontoinen, jos lapsesi on sinua loukannut, niin anna sille vielä kerran anteeksi ennen nukkumista, se sulkee silloin silmänsä palavasti haluten olla seuraavana päivänä sinua loukkaamatta. Ja suutele sitte lapsiasi sydämellisesti ja rakkaasti ennen nukkumista, se rauhottaa ja ilahuttaa niitä, ja vienosti siirtyvät ne

unien maahan. Mutta sinulle tulee matka lapsiesi vuoteelle pian tottumuksen asiaksi. Miten suloista on, kun rakkaat pienet lapsenkäsivarret luottavaisesti ja sydämellisesti kiertyvät kaulaasi ja hennot lapsenhuulet etsivät suutasi.

Vältä voimasanoja!

On niin helppoa suututtuaan omiin lapsiinsa käyttää tylyjä, vihaisia sanoja. Ovathan pienet turvattomia, heidän täytyy tyytyä kaikkeen, mitä vanhemmat tekevät, ruumiilliseen ja sielulliseen pahoinpitelyynkin. Sinä olet jo päättänyt olla enään käyttämättä vitsaa. Ota nyt vielä yksi askel eteenpäin: älä anna lapselle vitsaa sanoillakaan! Kuinka usein tapahtuukan, että sinä muistat lapsiasi moitteella, herjasanoilla, syytöksillä, jotka eivät ole missään suhteessa suuttumuksen syyhyn. Ja samalla sinä sitte vielä kai ihmettelet, kun lapset keskenään seurustellessaan käyttävät samallaisia ilkeitä sanoja, kun ne herjaavat toisiaan ja syyttävät toisiaan rumin voimasanoin? Siksi ajattele sinäkin suutuksissasi ollen sanojasi!

Tee lastesi leikkikalut itse.

Jouluna olit käyttänyt muutamia säästämiäsi pennejä ostaaksesi lapsillesi leikkikaluja. Myymälästä olit sinä halvalla ostanut kirjavaksi maalatun nuken, läkkisen tai puisen kapineen. Mutta jo muutamia päiviä

joulun jälkeen saa kirjava leikkikalu olla huomaamattomana nurkassa, nuken kauniista helyistä ja nauhoista on enään tuskin mitään jälellä, ja lapsi leikkii taas vanhoilla, itsetehdyillä ja jo puoliksi rikkinäisillä leikkikaluilla, jotka jo ennen joulua olivat sen ilona. Sinä suutut siitä ja torut lastasi ja uhkaat, ettet enään osta sille leikkikaluja. Voi, jospa tekisitkin totta uhkauksestasi! Jospa olisit rahalla ostanut vaan muutamia tarveaineita ja lisäksi nuken, jolle itse olisit tehnyt vaatteet! Ei yksin sinulla itselläsi ole paljon suurempi ilo siitä, että itse valmistat pienen leikkikalun ja muistat samalla omaa nuoruuttasi, myöskin lapsesi iloitsee paljon enempi, kun se tuntee äidin rakkaan, huolekkaan käden jäljen nuken vaatteista. Älä ajattele, että lapsi aina eninten iloitsee taidokkaasta tai räikeästä ja kirjavasta leikkikalusta. Se kiinnittää vain ensi aluksi sen huomiota. Ajan pitkään ovat lapselle sellaiset leikkikalut paljon rakkaampia, joista se — kuten äidin tekemistä nukenvaatteista — löytää palan itseänsä tai jotka antavat lapsen mielikuvitukselle aihetta ajattelemiseen, keksimiseen ja itsenäiseen työhön. Sellaisia leikkikaluja voi usein tehdä mitä yksinkertaisimmista esineistä ja mitä halvimmalla. Täytyy vain olla jonkunverran rakkautta asiaan. Myöskin saat sinä levollisena vetää miehesi työhön. Hän voi hyvin sinua auttaa, varsinkin jos sinun on huolehdittava yhdestä ja useammista pikku lapsista. Eikä miehen „arvoa" ensinkään „loukkaa" se, että hänkin auttaa sellaisten vaatimattomien kasvattajavelvollisuuksien kantamisessa.

Lue lapsillesi.

Miten pitkät ovatkaan talvi-illat, kun jo kello neljältä iltapäivisin täytyy ottaa valkea lamppuun! Kaduilla ja ulkona ei silloin enään ole mukava olopaikka lapsillesi. Myöskin määrää kylmä tai sade ja tuuli ne enemmän kuin muuten pysymään kotosalla. Se ei ole sinun mieleesi, köyhälistöläinen äiti, kotisi on ahdas, tupa pieni, ja lasten meluaminen — mutta muutkin kuin sinun lapsesi meluavat! — saattaa sinut hermostumaan. On keino, jolla voit saada lapset rauhottumaan: lue niille! Totta on, minä tiedän, että sinulla ei ole paljon aikaa siihen. Sinun täytyy ommella, paikata, parsia, ellei sinun vallan täydy uurastaa tehtaassa tai kotona koko päivää pääoman palveluksessa. Mutta vähän aikaa täytyy sinun toki saada riittämään lastesikin varalle, että voit niiden kanssa leikkiä ja laulaa tai niille lukea. Se on myöskin virkistykseksi, tuottaa henkistä ja ruumiillista lepoa sinulle. Ota hyvä kirja, ei sellaista lastenkirjallisuustörkyä, jota ennen joulua on kaikissa paperi- ja tavarakaupoissa halpaan, mutta kumminkin liian kalliiseen hintaan myytävänä. Ota hyvä kirja, niin minä sanon, kirja, sellainen jota puolehti suosittelee, satukirja tai jokin muu, ja lue sitä ääneen lapsille. Heti tulee rauha huoneeseen. Vaikkapa lapsesi tuntevatkin kertomuksen, niin kuulevat he mielellään sen vielä kerran ja yhä vielä kerran, kun se sinun suustasi kuuluu niiden mielestä vielä paljon kauniimmalta. Sinä itse saat juhlahetken, kun näet, miten hartaina ja jännitettyinä pienokaisesi sinua kuuntelevat.

Ole lastesi ystävä.

Ensin olet lapsillesi vain ravitseva ja huolehtiva äiti. Pienokaisten ruumiillisille tarpeille on sinun annettava oikeutensa. Mutta pian tulee aika, jolloin sinun tulee olla myöskin varsinainen kasvattaja lastesi heräävälle henkiselle elämälle. On äitejä, jotka tänä tärkeänä kehityksen kautena kasvattavat lapsensa kovin keinoin orjamaiseen kuuliaisuuteen vanhempia ja muita auktoriteteja kohtaan, niin että lapset vain epämieluisasti muistelevat suruisaa nuoruuttaan. On parempia äitejä, jotka kyllä myöskin pitävät nöyrää kuuliaisuutta jumalallisia ja inhimillisiä auktoritetejä kohtaan kasvatuksen korkeimpana päämääränä mutta jotka koettavat saavuttaa sitä lempein keinoin, huoltavalla etevämmyydellä. Heidän lapsensa muistelevat äitiään myöhemmin tosin vihaa tuntematta, ehkäpä rakkain ja sydämellisinkin tuntein, mutta muistoihin sekottuu samalla ylemmyyden tunnetta, hymyilyä äidin vääriIle ajatuksille ja vääriIle keinoille, joka näki lapsissaan vain lapsia. Ja nykyisin on vähän äitejä — teillä köyhälistön vaimoilla on vallassanne saattaa niitä pian olemaan sangen paljonkin! — jotka eivät pidä kasvatuksen päämääränä tottelevaisuuteen kasvattamista, vaan vapaiden ja voimakkaiden henkilöllisyyksien kehittämistä. Hekin edellisten lailla pitävät kyllä lapsia lapsina, mutta he eivät tuo lapsen tietoisuuteen joka tilaisuudessa lapsen heikkouksia ja omaa ylemmyyttään, he taipuvat alas lapsen kannalle, kasvattaakseen sen mukanaan korkeammalle. Sellaiset äidit antavat lap-

silleen arvoa tahtoen heistä tulevan ylpeitä taistelutovereita uusien ja suurien ihmisyysihanteiden saavuttamiseksi, he ovat ylpeitä siitä, että lapset rakastavat ja arvostavat heitä pian, paitsi äitinään, myöskin ystävänään. Sellaisia äitejä muistelevat lapset kauneimmin tuntein. Jalon ylpeänä ja samalla hellimmin rakastaen kunnioittaa täysikasvanut poika ja tytär jalosydämistä vaimoa, joka, paitsi sitä että aina rakastavan äidillisen huolekkaana häntä hoivasi, myöskin samalla oli heille uskollisimpana, vaiteliaimpana ja epäitsekkäimpänä ystävänä. Köyhälistöläinen äiti, ole lapsillesi sellainen ystävä!

Ole terve.

Terveyshoidollisia neuvoja en anna sinulle. En ole ammattimies sillä alalla. Mutta tahtoisin sinua neuvoa koettamaan säilyttää terveytesi niin kauan ja niin hyvänä, kuin vaan voit. Useat äidit unohtavat kiitettävässä innossaan lastensa hyväksi itsensä ja oman terveytensä. Mutta jos sinä olet sairas, ovat lapsesi säälittävässä asemassa. Silloin pidät sinä lapsellisena huonoutena ja pahuutena sellaista, mikä lopun lopulta on vain seuraus sinun omasta sairaudestasi ja närkästymisestäsi. Silloin kadotat sinä levollisen varmuutesi silloin tekee sairautesi sinut ärtyisäksi, katkeraksi ja vääryydelliseksi. Mutta sellainen äiti ei voi, niin mielellään kuin tahtoisikin, olla hyvänä kasvattajana lapsilleen. Sillä lapset tarvitsevat aurinkoa ja lämpöä;

epäystävällisyyden ja samean sumun vallitessa kuihtuvat ne. Minä tiedän, että useat äidit vasten tahtoaan ja syvimmäksi surukseen hädän pakottamina lyövät laimin ruumiinsa terveyden. Ja syvimmästä sydämestäni säälin näitä köyhälistön vaimoraukkoja. Mutta heidän ohellaan on vielä useita työläisäitejä, jotka pitävät itseään liian pienessä arvossa, ajatellakseen omaa terveyttään. Ajatelkoot he, että velvollisuus lapsiaan kohtaan vaatii heitä itseään olemaan terveitä!

Tarkkaa lapsiasi.

Sitä teet sinä joka päivä aikaisesta aamusta myöhäiseen iltaan, sanot sinä? Lapset eivät jättäneet sinulle aikaa tärkeimpien velvollisuuksien täyttämiseen? Sen kyllä uskonkin. Mutta minä uskon myöskin, että sinun ei tarvitsisi tarkata lapsiasi niin paljon, jos tarkkaisit niitä paremmin. Se ei ole mitään sanaleikkiä, meidän täytyy vaan sopia siitä, mitä ymmärrämme tarkkaamisella. Sinä ymmärrät sillä sitä, että seuraat lapsiasi kaikkialle, niin kauan kuin ne ovat näköpiirissäsi, aina valvovin silmin, pidät niitä silmällä ja ohjaat oikeaan, kun ne sinun mielestäsi tekevät väärin. Sinun tulee kyllä pitää silmällä lapsiasi ja vartioida niitä, mutta sinun valvova silmäsi ei saa olla mikään „lain silmä", sinä et saa poliisin kiintein katsein vakoilla lapsiasi. Ja sen työn voit itseltäsi säästää, kun tarkkaat lapsiasi niin kuin minä omiani, kun aika ajoin miettien

kiinnität katseesi lapsiin ja niiden puuhiin, lasten itsensä sitä huomaamatta, kun koetat tutkivin silmin saada selville lastesi sielunelämää, kun tarkkaat niitä rakastaen, oppiaksesi ne tuntemaan. Usko minua, äiti hyvä, on useita äitejä, jotka eivät ensinkään tunne lapsiaan, jotka eivät milloinkaan ole pyrkineet tuntemaan lastensa varsinaista olemusta, jotka sen vuoksi kohtelevat lapsiaan aivan väärin ja tällä väärällä kohtelulla valmistavat itselleen ja lapsilleen mitä vaikeimpia hetkiä. Mutta jos tarkkaat lapsiasi oikein, huomaat sangen pian, että ne ovat parempia, kuin olet luullut, että ei ole ilkeyttä ja uppiniskaisuutta kaikki se, mitä olet sinä pitänyt, vaan että lapset ovat pieniä henkilöllisyyksiä, joiden jokaisen suhteen sinun tulee menetellä aina laadun mukaan, ja että senvuoksi moni sinun tähänastisista kasvatuksellisista huolistasi oli tarpeeton. Sinun täytyy oppia kohtelemaan lapsiasi oikeammin, sinä tulet pian huomaamaan, että sinun täytyy vähemmän tarkata niitä, jos vaan tarkkaat niitä oikein.

Vaikene ajallansa.

Lapsesi oli tottelematon. Yhä uudestaan on se rikkonut määräystä, jota sinä jo usein olet sille terottanut. Sinä torut lastasi. Ensin sanot vain muutamia vakavia sanoja. Mutta toruminen tempaa sinut edemmäksi mukaansa, varsinkin kun lapsesi katseesta luulet huomaavasi, että se ei paljon piittaa sinun kiihtyneistä

muistutuksistasi. Silloin torut sinä yhä enempi, ja sanasi tulevat yhä epäystävällisemmiksi ja rumemmiksi. Jos sinä myöhemmin rauhallisena ollessasi muistelet torumasanojesi syytä ja ylenpalttisuutta, et itsekään käsitä, että olet voinut sallia itsesi menevän niin pitkälle. Sano lapsillesi muutamia vakavia, muistuttavia sanoja, joista se tuntee koko sen mielipahan, jonka se on sinulle tuottanut, nämä muutamat sanat tunkeutuvat lapsesi sydämeen syvemmälle kuin pitkät rankaisusaarnat paljoine liiotteluineen, joiden vääryydet lapsikin tuntee. Voi myöskin olla, ettei sinun tarvitse sanoa sanaakaan. Kun olet alkamaisillasi torua, ja lapsesi pyytävä, katuva katse sinulle sanoo, että se ymmärtää tehneensä väärin, niin vastaa katseella — sangen paljon voi sanoa yhdellä ainoalla katseella! — äläkä sano sanaakaan! Lapsesi on oleva sinulle kiitollinen siitä, että sinä säästät siltä siten sanojesi tuottaman enemmän häpeän, ja se pyrkii vakavammin olemaan sinua enempää loukkaamatta, kuin jos sinä monilla ja epäoikeutetuilla sanoilla poistat lapsen itsensä tunteman syyllisyydentunnon ja saat sen ajattelemaan sitä paljon suurempaa vääryyttä, minkä sinä teet lapsellesi. Siksi vaikene ajallansa!

Älä karkota lastesi ystäviä.

Tuskin rupee lapsesi käymään koulua, kun sillä jo on „ystävä” tai „ystävätär.” Se tosin usein vaihtaa ystävyytensä esinettä, ja kun sinä hämmästyneenä kysyt: „Mutta eikö Meri eilen ollut ystäväsi?” niin sanoo

tyttäresi nenäänsä nyrpistäen: „Voi, se! Sitä en voi ensinkään kärsiä, Kerttu on ystäväni.” Mutta huomenna on Meri taasen paraimpana pidetty ja Kerttua katsellaan yli oikain. Moni äiti nauraa sitä, ja pilkkaa lastansa tästä nopeasta ystävien vaihtelusta. Mutta moni äiti näkee siinä jotain pahaa ja toruu lastaan ja moittii „ystäviä” ja karkottaa ne talosta. Älä sinä menettele siten! Lasten ystävyydentarve on jotain kaunista ja sinun tulee sitä tukea. Ystävyyden piirissä ilmenevä auringonpaiste ja sade on jotain luonnollista, yhtä hyvin kuin täysikasvuistenkin oloissa, se ero vaan on, että lapsessa ei vaihteluja peittämässä ole soveliaisuuden määrittelemän kohteliaisuuden verhoa. Lempeällä hyväntahtoisuudella saavutat sinä lapsiisi ja niiden pikku ystäviin nähden sangen paljon, ja mielellään muistavat ne myöhemmin täysikasvuisina sinua. Olen tuntenut lapsena sellaisia äitejä; mutta olen tuntenut myöskin tylyjä, epäystävällisiä äitejä, joiden kotiin menin vain vastahakoisesti ja joiden lapsia — leikkitoverejani — jo lapsena syvimmästä sydämestäni säälin. Ole sinä toisellainen! Ole sinä myöskin lapsiesi pienten ystävien ystävä!

Johda lapsesi toisiin ajatuksiin.

Lapsesi on loukannut itsensä, ja huutaa ääneensä kipuaan korviisi. Sinä koetat lohduttaa sitä, silität loukkaantunutta paikkaa ja pyydät lasta olemaan enempää itkemättä. Mutta itsepäisenä kuin lapsi ainakin

se yhä itkeä jollottaa; se tuntee hupia, saadessaan ilman järisemään, ja sitä miellyttää vielä enempi, kun äiti jättää työnsäkin, rauhottaakseen pikku kirkujaa. Useat äidit sellaisessa tapauksessa helposti suuttuvat, he puhuvat kovia sanoja vieläpä ehkä lyövätkin itkevää lasta, lohduttaen itseään sillä, että pikku kirkuja nyt ainakin tietää, mitä itkee. Mutta on parempikin keino päästäkseeen itsepäisen pikku kirkujan herraksi: johda se itkustaan toisiin ajatuksiin! Huomauta jollakin lyhyellä huutojen väliajalla huolettomasti jostain muusta asiasta, joka kiinnitttää lapsesi huomiota. Jos olet keksinyt oikean huomautuksen ja oikean asian, niin saat ihmeitä aikaan. Kyyneleet lakkaavat äkkiä juoksemasta, pienet itkusta pöhöttyneet silmät suuntautuvat kyynelien läpi odottavina sinuun. Ja jos nyt muutamin sanoin osaat kehittää aihetta edelleen, ja samalla sitäpaitsi aivan ohimennen kuivaat pienet kirkujan kyyneleet, niin unohtuu siinä hetkessä kirkuna ja sen syynä ollut kipu. Mutta sinun itsesikään ei tarvitse tätä keinoa käyttäessä suuttua ja kiihtyä, ja saat sitä paitsi nauttia salaista iloa pienen rakkaasi kivun ja ilon nopeasta vaihtumisesta.

Älä kasvata lapsistasi eläköön-isänmaallisia.

Uskon, että sinä et tahdo ehdoin tahdoin sitä tehdä. Mutta sattuu kumminkin, että tahtomattasi johdatat lapsesi tälle tielle tai kumminkin annat sen eksyä pitemmälle sillä tiellä, jos se kerran jo sillä on. Sinä

lahjotat pojallesi joululahjaksi kirjavan sotilastakin, kun sen on kovin tehnyt sitä mieli. Luonnollisesti täytyy sen nyt myöskin leikkiä sotamiestä, ja vanhemmat leikkitoverit pitävät jo siitä huolta, että sotilaselämän ontto melu ja loisto joksikin aikaa täyttävät koko sen mielen ja että se pelonsekaisella kunnioituksella katselee jokaista ohikulkevaa kirjavaa univormua. Tai ostat sinä sille uuden lakin ja jätät siinä olevan sotilasmerkin ajattelematta paikalleen. Vanhemmat toverit vielä lisäksi juttelevat kuninkaasta, jolla on niin paljon sotamiehiä, ja lapsessa herää pyhä kunnioitus tätä miestä kohtaan. Ne ovat pikkuasioita, se on totta, mutta monet sellaiset pikkuasiat saavat yhdessä paljon aikaan. Sitä paitsi voi pikku seikallakin usein olla merkitystä lapsen ajatussuunnalle.

Vielä tärkeämpää on, että vastaat lapsellesi, kun se tulee historiatunnilta tai koulujuhlasta kotiin ja kertoo sinulle yltiöisänmaallisia juttuja. Jos koulu tietoisesti on vastakkaisella kannalla kuin köyhälistöläinen koti, niin on köyhälistöläisten vanhempien ei vain oikeus, vaan suorastaan velvollisuus puolustaa itseään, niin täytyy heidän paraansa mukaan selittää lapsilleen isänmaallisten juttujen oikeata merkitystä. Se ei ole helppoa, mutta se on välttämätöntä. Jos sinä voit, ja jos hän sen muuten ansaitsee, niin säästä siinä lapsesi opettajaa, joka usein kylläkin itse vaan tottelee pakkoa eikä omaa haluaan.

Totuta lapsesi itsenäisiksi.

On hyvin ja kauniisti tehty, että rakastavan huolekkaana suojaat lastasi askel askeleelta. Mutta tämä rakkaus ja huolenpito ei saa asettaa lapselle esteitä sen pyrkiessä itsetoimintaan ja itsenäisyyteen. Kuta vanhemmiksi lapsesi tulevat, sitä enempi täytyy sinun lakata hyväätarkottavasta huolehtimisestasi ja antaa lastesi itse ratkaista ja toimia omalla vastuullaan. Muuten he tuntevat huolehtimisesi joko epämukavaksi holhoamiseksi tai tulee heistä, sikäli kuin he vastustuksetta alistuvat sinun talutukseesi, epävarmoja kuhnustelijoita ja pelokkaita hiiviskelijöitä, pehmeitä ja epäkäytännöllisiä tunneihmisiä. Mutta me tarvitsemme miehiä ja naisia, jotka kykenevät nopeasti päättämään ja joilla on voimaa rohkeaan tekoon. Sinun ei mitenkään pidä jättää lapsiasi oman onnensa nojaan, he voisivat muuten helposti saada vahinkoa sielullensa ja ruumiillensa; mutta älä tunkeudu etualalle, vaan ole syrjässä ja ryhdy asiaan, kun sinun lapsesi edun vuoksi *tulee* niin tehdä.

Selitä sukupuoliasiat sellaisina kuin ne ovat.

Sinä tunnet tämän asian vaikeuden. Aivan odottamatta kysyi lapsesi sinulta: „Mistä tulevat pikkulapset?" Ja sinä kerroit tuon vanhan jutun saunanlattian alta tulemisesta tai sentapaisesta, tai kieltäydyit vastaamasta lapsellesi, koska se oli vielä muka liian

„tyhmä", tai änkytit muutamia hätäisiä sanoja, tai sanoit — enemmän kuin oli paikallaan. *Miten* sinun pitää sanoa lapsellesi se, minkä se ennen pitkää kumminkin tulee tietämään ja mitä se keltään ei voi kuulla niin puhtaana ja niin siveästi kuin sinulta, sitä en voi sanoa sinulle muutamin sanoin. Se riippuu sinun omasta tiedostasi ja äidillisestä aististasi, lastesi kypsyydestä ja muista seikoista. *Yhden* neuvon voin kumminkin sinulle antaa, joka sinun joka tapauksessa tulee ottaa huomioon: älä milloinkaan sano mitään, mikä sinun myöhemmin täytyy peruuttaa, tai minkä lapsesi ennen pitkää huomaa valheelliseksi tai keksityksi. Äläkä edelleen ajattele, että sinun heti lapsen ensikertaa kysyessä tulisi sanoa „kaikki." Ajattele, että lapsesi tulee vanhemmaksi ja ymmärtäväisemmäksi, ja että silloin voit sanoa sellaista, mikä pienten korville on sopimatonta ja käsittämätöntä.

Et saa vaatia «ijankaikkista kiitollisuutta.»

On äitejä, joilla aina on lapsille huulillaan moite: „Onko tuollainen kiitollisuutta, jota sinun tulee tuntea vanhempiasi kohtaan?" Jonkun aikaa tämä moite ehkä vaikutttaa, ellei se jo alituisen toistamisen vuoksi ole menettänyt arvoaan. Mutta tulee aika, jolloin lapsi alkaa arvostellen ajatella, ja jolloin se kysyy, onko se vanhemmilleen ijankaikkisessa kiitollisuudenvelassa. Mutta kuta tylymmin sinä olet kasvattanut lapsesi, ja kuta useammin sinä vaadit selvistä äidinvelvollisuuk-

sistasi maksua lapsilta „kiitollisuuden" muodossa, sitä pikemmin tulee ajatteleva lapsesi selville siitä, että se ei enään ole sinulle kiitollisuudenvelassa, että olette kuitit keskenänne, että sen täytyy mennä mahdollisimman etäälle sinusta, päästäkseen kuulemasta noita lakkaamattomia muistutuksia ijankaikkisesta kiitollisuudenvelasta. Kun sinä annat lapselle elämän, otat sinä samalla velvollisuudeksesi kasvattaa lapsen, niin että siitä tulee inhimillisen yhteiskunnan käyttökelpoinen jäsen. Sitä saa lapsesi sinulta vaatia, ilman muuta, ilman että sinä saat siitä paljoakaan vastalahjaksi. Ja jos sinä yli varsinaisten voimiesi pidät huolta lastesi kasvatuksesta ja tulevaisuudesta, niin muista, että sydämellinen rakkaus ei vaadi kiitosta, eikä sen tarvitse sitä vaatia, sillä se tulee vaatimatta. Silloin kiittävät lapsesi sinua kauneimmalla tavalla: työllä! He tuottavat sinulle iloa, kun näet heissä kasvan sadon, jonka olet kylvänyt. Ja sinun vanhin poikasi kiertää myöskin silloin tällöin, kun hän on aivan rauhassa kahden kesken sinun kanssasi, kätensä sinun ympärillesi, hän silittää harmaata päälakeasi, ja suutelee ryppyjä otsallasi. Jos sinä tahdot saada tällaista suloista totista kiitollisuutta osaksesi, niin älä vaadi alaikäisiltä lapsiltasi, että he joka päivä itsestäänselvistä ja mitättömistä asioista sopertelevat sinulle kiitoksen sanoja.

Työskentele alituisesti itsesi valistamiseksi ja kehittämiseksi.

Älä puolustaudu sillä, että ei ole aikaa. Jos luokkatietoinen työväestö olisi valistustyössään tahtonut odottaa siksi, kunnes sillä olisi ollut siihen „aikaa" niin ei se milloinkaan pääsisi nykyisestä kurjuudestaan. Ei ole kyllä helppoa varastaa kapitalistiselta riistämiseltä sitä ajanhiukkaa, mikä on tarpeen kehittyäkseen käyttökelpoiseksi taistelijaksi työväestön vapaustaistelussa. Mutta niin paljon aikaa *täytyy* olla. Ja sinunkin täytyy kaiken työsi ja uurastamisesi ohella voida saada vielä niin paljon vapaata aikaa, että parastasi koettaen voit tunkeutua taistelevan köyhälistön ajatusmaailmaan ja katsantotapaan. Se on tarpeellista ei vain sinun itsesi vuoksi, kapitalismin kaksinkerroin riistämä palkkaorja kun olet, se on tarpeellista myöskin voidaksesi täyttää tärkeän tehtäväsi äitinä, lastesi kasvattajana. Sinä et osaa lapsissasi herättää ja hoitaa ajatuksia, katsantokantoja ja ajatustapoja, jotka sopivat tulevalle käyttökelpoiselle taistelijalle, ellei sinua itseäsi ole vallannut näiden aatteiden ja ajatustapojen mukaansatempaava voima, oikeus ja verrattomuus. Sinun ei kyllä tarvitse olla tieteellisen sosialismin perinpohjainen tuntija sen kaikkiin yksityisseikkoihin nähden, vaikka se olisi sangen toivottavaa; mutta ehdoton innostus ja rakkaus köyhälistön maailmankatsomukseen, sosialismin korkeiden ihanteitten ymmärtäminen ovat välttämättömiä, jos tahdot olla hyvä köyhälistöläinen äiti. Välitä sen vuoksi valtiollisesta elä-

mästä, puhu siitä miehesi kanssa, lue joka päivä työväenlehteä, lue valistavia kirjoja, käy kuulemassa esitelmiä, joilla voit lisätä tietoasi. Silloin avartuu näköpiirisi päivä päivältä, ja sinä tulet myöskin päivä päivältä paremmaksi äidiksi lapsillesi.

Työväenliike on halunnut tarttua täsmällisesti ja selkeästi useihin ongelmiin, myös kasvatukseen. Perinne on pitkä ja siitä voi nostaa tämän kirjan esimerkiksi. Kasvatusalan kirjallisuus on yleensä hajanaista. Joukosta on vaikea löytää selkeällä kielellä kirjoitettua yleisesitystä. Amerikkalaisen keskiluokan normit heijastuvat monissa kirjoissa ja psykologinen kielenkäyttö tekee luennan monimutkaiseksi.
Pian on kansainvälinen lasten vuosi. Miehen ja naisen tasa-arvo on riippuvainen suhteesta lapseen, myös miehen ja lapsen suhteesta, ajankäyttörakenteesta, perheestä. Ä i t i k a s v a t t a j a n a on yhtä hyvin Isä kasvattajana. Se onkin nyt monelle isälle ensi opas, miten lähteä liikkeelle. Sos.Dem. Naisliitto ry on julkaissut tästä 70-vuotta vanhasta teoksesta uusintapainoksen.
"Me tahdomme tehdä lapsistamme itsetietoisia, suoria luonteita. Me tahdomme, etteivät he pelkää ihmisiä. Me tahdomme, että he taistelevat vapauden ja ihmisarvon puolesta."

Kansi: Lasse Nevalainen
ISBN 951-99131-6-5
Vaasa 1977
Oy Kirjapaino Ab